

باسمه تعالی

منابع آزمون تایید صلاحیت مدیران کنترل کیفیت

دفتر آموزش و ترویج استاندارد

بهمن ۱۴۰۴

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱	دستورالعمل تخصصی چگونگی تایید صلاحیت علمی و فنی، بکارگیری و سلب صلاحیت مدیر کنترل کیفیت (موضوع ماده ۲۰ قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد)
۱۰	آشنایی با مفاهیم کاربردی استاندارد
۱۳	آشنایی با برخی مفاهیم کنترل کیفیت عمومی
۲۲	قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد مصوب ۱۳۹۶/۰۷/۱۱ مجلس شورای اسلامی
۴۴	منابع و ماخذ

دستورالعمل تخصصی چگونگی تأیید صلاحیت علمی و فنی، بکارگیری و سلب صلاحیت مدیر کنترل کیفیت (موضوع ماده ۲۰ قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد)

این دستورالعمل تخصصی برای تعیین چگونگی تأیید صلاحیت علمی و فنی مدیران کنترل کیفیت واحدهای تولیدی یا خدماتی، نحوه به کارگیری، شیوه سلب صلاحیت و روش رسیدگی به تخلفات آنان در اجرای مفاد ماده ۲۰ قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد مصوب سال ۱۳۹۶ تدوین شده است.

ماده (۱) واژه ها و اصطلاحات:

در این دستورالعمل واژه‌ها و اصطلاحات با تعاریف زیر کاربرد دارد:

الف - قانون:

قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد ایران، مصوب سال ۱۳۹۶ مجلس شورای اسلامی.

ب - سازمان:

سازمان ملی استاندارد ایران.

پ - دفتر تخصصی:

دفتر آموزش و ترویج استاندارد.

ت - اداره کل:

اداره کل استاندارد استان.

ث - کمیسیون ماده ۴۲:

کمیسیون موضوع ماده ۴۲ قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد.

ج - کمیسیون ستادی:

کمیسیون موضوع ماده (۷) این دستورالعمل.

چ - کمیسیون استانی:

کمیسیون موضوع ماده (۶) این دستورالعمل

ح- واحد:

واحد تولیدکننده کالا یا ارائه‌دهنده خدمات مشمول مقررات اجرای استاندارد اجباری یا تشویقی.

خ- محصول:

کالا (فراورده) یا خدمت.

د- مدیر کنترل کیفیت:

فرد حقیقی تأیید صلاحیت شده برای کنترل کیفیت محصول در واحدهای دارنده پروانه کاربرد نشان استاندارد.

ذ- پروانه:

پروانه تأیید صلاحیت علمی و فنی مدیر کنترل کیفیت.

ر- اصلاح پروانه:

افزایش یا کاهش حیطه فعالیت پروانه مدیر کنترل کیفیت.

ز- تجدید پروانه:

اعتبار دهی مجدد به پروانه منقضی یا ابطال شده ی مدیرکنترل کیفیت.

ژ- امانتداری و وثاقت

راستگویی، امین و مورد اطمینان بودن در رشته تخصصی و حرفه مرتبط با وظایف شغلی.

ماده ۲) شرایط احراز صلاحیت مدیرکنترل کیفیت

الف- دارا بودن مدرک تحصیلی کارشناسی یا بالاتر در رشته مرتبط؛

ب- قبولی در آزمون؛

پ- گذراندن دوره‌های کارآموزی و آموزشی مرتبط؛

ت- دارا بودن شرایط عمومی، امانت‌داری و وثاقت؛

ث- انجام مصاحبه حضوری به منظور تعیین سطح دانش و مهارت به تشخیص اداره کل.

تبصره ۱: عناوین رشته‌های تحصیلی مرتبط با زمینه فعالیت واحد، توسط سازمان تهیه و ابلاغ می‌شود و در صورت لزوم بروزرسانی خواهد شد.

تبصره ۲: چنانچه رشته تحصیلی فرد متقاضی با زمینه فعالیت واحد مرتبط نباشد، در صورت وجود تجربه کاری در زمینه فعالیت واحد مورد نظر و با تشخیص کمیسیون استانی می‌تواند به عنوان مدیرکنترل کیفیت انتخاب شود.

- تبصره ۳:** در واحدهای مستقر در مناطق کمتر توسعه یافته (موضوع مصوبه شماره ۷۶۲۵۴/ت۳۶۰۹۵ مورخ ۱۳۸۸/۴/۱۰ هیئت وزیران)، واحدهای با حجم تولید اندک یا تولید محصولات فصلی (مندرج در پروانه تأسیس و بهره برداری صنایع) با تشخیص کمیسیون استانی، حسب مورد می توان از مدیر کنترل کیفیت با مدرک تحصیلی فوق دیپلم در رشته مرتبط و با حداقل سه سال سابقه کار مفید استفاده کرد.
- تبصره ۴:** شرایط و نحوه به کارگیری مدیران کنترل کیفیت در بیش از یک واحد فعال متمرکز در یک منطقه جغرافیایی با تشخیص کمیسیون استانی تعیین می شود.
- تبصره ۵:** انطباق مدارک فرد معرفی شده توسط واحد به عنوان مدیر کنترل کیفیت، طبق مندرجات این دستورالعمل برعهده اداره کل است.
- تبصره ۶:** مسئولیت قانونی صحت مدارک ارائه شده مربوط به مدیر کنترل کیفیت به اداره کل بر عهده واحد تولیدی می باشد.
- تبصره ۷:** منظور از تجربه کاری، دارا بودن سابقه کار مفید در واحد مربوط یا واحد مشابه با عنوان یا سمت کارشناس، مدیر آزمایشگاه و مدیر تحقیق و توسعه می باشد.

ماده ۳) مراحل تأیید صلاحیت مدیر کنترل کیفیت، صدور و تمدید پروانه

- نحوه تأیید صلاحیت و صدور پروانه به ترتیب زیر خواهد بود:
- الف- انتخاب و معرفی مدیر کنترل کیفیت واجد شرایط مندرج در ماده (۲) به اداره کل، توسط واحد تولیدی یا خدماتی؛
- ب- الزام به داشتن مدیر کنترل کیفیت در مدت زمان اعتبار پروانه کاربرد علامت استاندارد در واحدهای مشمول مقررات استاندارد اجباری و تشویقی (در زمان اعتبار پروانه کاربرد علامت استاندارد تشویقی) با رعایت شرایط مندرج در این دستورالعمل؛
- پ- بررسی و احراز شرایط تأیید صلاحیت فرد معرفی شده توسط اداره کل؛
- ت- تعهد به گذراندن دوره های کارآموزی و آموزشی مرتبط و ارائه گواهی مربوطه به اداره کل؛
- ث- ارائه اقرارنامه کتبی محضری بالاترین مقام مسئول واحد، مبنی بر عدم انتساب مدیر کنترل کیفیت معرفی شده به سهامداران، مالکان، مدیرعامل، اعضای هیئت مدیره، مدیر تولید/ خدمات و بستگان درجه یک آن ها (مطابق اقرارنامه پیوست این دستورالعمل)

تبصره ۱: در صورتی که در طول مدت اعتبار پروانه مدیرکنترل کیفیت موردی مغایر با این اقرارنامه اثبات شود، اداره کل می تواند نسبت به ابطال پروانه مدیرکنترل کیفیت اقدام و موضوع را برای تصمیم گیری در خصوص پروانه کاربرد نشان استاندارد واحد به کمیسیون ماده ۴۲ ارجاع نماید.

ج- صدور پروانه تأیید صلاحیت پس از احراز شرایط، اخذ رسید پرداخت هزینه‌ها و اقرارنامه با امضای مدیر کل استاندارد استان و ابلاغ به واحد مربوط؛

چ- نحوه تأیید صلاحیت مدیران کنترل کیفیت شامل شرح وظایف، چگونگی صدور، تمدید، اصلاح پروانه، نحوه برگزاری و ارزیابی کارآموزی و دوره‌های آموزشی، احراز سوابق تجربی و نظارت بر عملکرد مدیران کنترل کیفیت برابر ضوابطی خواهد بود که در روش اجرایی ذیل این دستورالعمل تبیین گردیده و پس از تأیید رئیس سازمان ابلاغ می‌شود.

ماده (۴) اعتبار و ابطال پروانه مدیرکنترل کیفیت

الف- مدت اعتبار پروانه، سه سال از تاریخ صدور خواهد بود.

ب- تمدید پروانه منوط به گذراندن دوره های آموزشی مصوب و اجرای دقیق وظایف و شرایط مندرج در این دستورالعمل و روش اجرایی ذکر شده در بند چ ماده ۳ این دستورالعمل خواهد بود.
تبصره: تمدید، تجدید و اصلاح پروانه آن دسته از مدیران کنترل کیفیت که مرتکب یک یا چند بار تخلف موضوع بند "الف" ماده (۸) این دستورالعمل شده باشند، منوط به تشخیص و تأیید کمیسیون استانی خواهد بود.

پ- سلب صلاحیت و ابطال پروانه در شرایط زیر، با تشخیص کمیسیون استانی موضوع ماده (۶) این دستورالعمل است:

۱- نادیده گرفتن وظایف تعیین شده در ماده (۵) این دستورالعمل توسط مدیران کنترل کیفیت؛

۲- صدور رأی قطعی محکومیت توسط مراجع ذیصلاح؛

۳- در صورت عدم حضور موجه مدیر کنترل کیفیت به مدت بیش از ۱۰ روز متوالی یا ۲۰ روز غیرمتوالی در سال، واحد موظف است فرد واجد شرایط دیگری را به اداره کل معرفی کند. در ایام غیبت مدیرکنترل کیفیت، وظایف نامبرده بر عهده بالاترین مقام مسئول واحد می باشد.

ت- درخواست تغییر مدیر کنترل کیفیت توسط واحدها باید به صورت مکتوب و همراه با دلایل و مستندات جهت بررسی و موافقت به اداره کل منعکس می شود. در صورت عدم موافقت اداره کل با تغییر فرد، مدیر کنترل کیفیت واحد، کماکان به انجام وظیفه خود ادامه خواهد داد.

ث- در صورت سلب صلاحیت، تعلیق یا ابطال پروانه مدیر کنترل کیفیت، واحد موظف است ظرف مدت ده روز نسبت به انتخاب و معرفی فرد جایگزین اقدام نماید. بدیهی است تا زمان تأیید صلاحیت فرد جدید، مسئولیت کنترل کیفیت، بر عهده بالاترین مقام مسئول واحد می باشد.

ماده ۵) وظایف، اختیارات و نحوه به کارگیری مدیر کنترل کیفیت:

الف- تهیه و به روزرسانی بانک اطلاعاتی آخرین استانداردهای مورد نیاز واحد؛
ب- حضور تمام وقت در یک نوبت کاری؛

تبصره ۱: واحدهایی که بیش از یک نوبت کاری فعالیت دارند می توانند با رعایت شرایط مندرج در این دستورالعمل، برای هر نوبت کاری یک مدیر کنترل کیفیت معرفی کنند یا از مدیر کنترل کیفیت تایید شده برای تمام نوبت های کاری استفاده کرده و مراتب را به اداره کل اطلاع دهند.

پ- بازرسی و کنترل زنجیره تولید شامل مواد اولیه، فرایند تولید، محصول حین ساخت (میانی)، محصول نهایی، بسته بندی، شرایط انبارش و نگهداری و زنجیره ارائه خدمات؛

ت- نظارت و تأیید فعالیت های آزمایشگاهی و انجام آزمون در واحد؛

ث- ارائه مشاوره به مدیران ارشد واحد برای بهبود کیفیت و رفع عدم انطباق؛

ج- ثبت داده های خام، نتایج میانی و نهایی آزمون ها در کل فرایند تولید محصول؛

چ- نظارت بر واسنجی^۱ (برسنجی) ادواری و کنترل میانی وسایل سنجش و اندازه گیری؛

ح- جلوگیری از ادامه تولید محصول یا ارائه خدمات در صورت مشاهده عدم انطباق با استاندارد مرتبط و انعکاس موضوع به اداره کل؛

خ- تهیه و ارائه گزارش کتبی وقوع هرگونه عدم انطباق کیفیت مواد اولیه یا محصول نهایی یا ارائه خدمات با استانداردهای مرتبط به بالاترین مقام مسئول واحد و انعکاس آن به اداره کل در صورت عدم توجه مقام مسئول واحد؛

د- همکاری در استقرار سامانه های مدیریت کیفیت در واحد؛

ذ- تهیه و ارائه گزارش ماهانه به بالاترین مقام مسئول واحد و ثبت آن در سامانه مدیریت کنترل کیفیت به منظور بهبود فرایند تولید یا ارائه خدمات و نگهداری سوابق آن؛

^۱ Calibration

ر- مشارکت در تدوین و ترویج استانداردهای مرتبط با زمینه فعالیت خود در چارچوب سیاست‌های سازمان؛

ز- برنامه‌ریزی، ارائه و نظارت بر آموزش‌های لازم به کارکنان ذی‌ربط در حوزه کنترل کیفیت؛
ژ- شرکت در دوره‌های آموزشی مصوب سالانه سازمان؛
س- همکاری با کارشناسان و بازرسان اعزامی از ادارات کل در فرایند بازرسی و نمونه برداری.
تبصره ۲: وظایف مندرج در این ماده رافع مسئولیت بالاترین مقام مسئول واحد در انطباق محصول یا ارائه خدمات با استاندارد های مربوط نخواهد بود.

ماده ۶) کمیسیون استانی (اعضا، وظایف و اختیارات)

این کمیسیون بر اساس مواد ۲ و ۴ این دستورالعمل به منظور انجام امور مربوط به مدیران کنترل کیفیت در سطح استان، با ترکیب اعضاء و وظایف به شرح زیر تشکیل می‌شود:

الف- اعضاء:

- ۱- مدیرکل استاندارد استان (رئیس کمیسیون)؛
  - ۲- معاون استاندارسازی و آموزش و یا عناوین مشابه یا رئیس اداره امور آموزش و ترویج استاندارد اداره کل (دبیر کمیسیون)؛
  - ۳- معاون ارزیابی انطباق یا رئیس اجرای استاندارد اداره کل؛
  - ۴- نماینده اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان؛
  - ۵- نماینده اداره کل صنعت، معدن و تجارت استان؛
  - ۶- نماینده مرتبط تشکل مدیران کنترل کیفیت استان و در صورت فعال نبودن تشکل مربوطه در استان یکی از مدیران کنترل کیفیت با انتخاب مدیرکل استاندارد استان؛
  - ۷- نماینده تشکل صنفی مربوط یا نماینده خانه صنعت معدن و تجارت؛
  - ۸- رئیس امور حقوقی، پاسخگویی به شکایات و ارزیابی عملکرد اداره کل یا عناوین مشابه؛
  - ۹- مدیرعامل یا بالاترین مقام مسئول واحد (بدون حق رأی).
- تبصره ۱: در جلسات کمیسیون استانی که به منظور رسیدگی به اختلافات میان مدیر کنترل کیفیت و مدیرعامل یا بالاترین مقام مسئول واحد در خصوص شرح وظایف تعیین شده تشکیل می‌شود، حضور مدیر کنترل کیفیت بدون حق رأی الزامی است.
- تبصره ۲: تصمیمات کمیسیون با حداقل پنج رأی موافق معتبر است.

تبصره ۳: اعضای کمیسیون استانی با حکم مدیر کل استاندارد استان منصوب می‌شوند.

ب- وظایف:

- ۱- بررسی و اتخاذ تصمیم در مواردی که بر اساس مفاد این دستورالعمل، تشخیص آن به عهده کمیسیون استانی است؛
- ۲- رسیدگی به شکایات واصله از سوی اشخاص حقیقی و حقوقی در خصوص عملکرد مدیران کنترل کیفیت؛
- ۳- بررسی تخلفات مدیران کنترل کیفیت و اعمال تنبیهات تعیین شده در این دستورالعمل؛
- ۴- رسیدگی به اختلافات بالاترین مقام مسئول واحد و مدیر کنترل کیفیت در رابطه با وظایف تعیین شده در ماده (۵) این دستورالعمل؛
- ۵- رسیدگی به اعتراضات مدیران کنترل کیفیت در رابطه با انجام وظایف، تکالیف محوله، تمدید یا لغو پروانه.

تبصره ۴: چنانچه عدم انطباق محصولات یک واحد با استاندارد مربوط، مطابق ماده ۴۹ قانون منجر به ارجاع موضوع به کمیسیون ماده ۴۲ شود، اداره کل موظف است همزمان موضوع را به کمیسیون استانی ارجاع دهد تا در خصوص عملکرد مدیر کنترل کیفیت، بر اساس ماده (۸) بررسی و تصمیم‌گیری شود.

ماده (۷) کمیسیون ستادی (اعضا، وظایف و اختیارات):

برای سیاست‌گذاری امور مدیران کنترل کیفیت و رسیدگی به اعتراضات دریافت شده در رابطه با تصمیمات کمیسیون‌های استانی و حسن اجرای وظایف تعیین شده در این دستورالعمل کمیسیون تخصصی ستادی، با اعضا و اختیارات زیر در سازمان تشکیل می‌شود:

الف- اعضا:

- ۱- معاون تدوین و ترویج استاندارد سازمان (رئیس کمیسیون)؛
- ۲- مدیرکل دفتر آموزش و ترویج استاندارد سازمان (دبیر کمیسیون)؛
- ۳- مدیرکل هماهنگی امور استان‌های سازمان
- ۴- نماینده معاون نظارت بر اجرای استاندارد سازمان (در سطح مدیرکل - حسب موضوع)؛
- ۵- نماینده معاون ارزیابی کیفیت سازمان (در سطح مدیرکل - حسب موضوع)؛
- ۶- مدیرکل امور حقوقی و مجلس سازمان؛

- ۷- نماینده معاون پژوهش و فناوری پژوهشگاه استاندارد (در سطح رییس پژوهشکده)؛
- ۸- نماینده دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط حسب موضوع و در صورت ضرورت (حداقل در سطح مدیرکل)؛
- ۹- نماینده تشکل/ انجمن صنفی مدیران کنترل کیفیت.

ب-وظایف:

- ۱- سیاست‌گذاری در رابطه با امورآموزش و توان‌افزایی مدیران کنترل کیفیت؛
  - ۲- هماهنگی بین دستگاهی در رابطه با حفظ و ارتقای جایگاه مدیران کنترل کیفیت در نظام تولید و ارائه خدمات در کشور؛
  - ۳- شناسایی، رایزنی و پیشنهاد راهکارهای حمایتی امنیت و بهبود شغلی مدیران کنترل کیفیت؛
  - ۴- رسیدگی به اعتراضات واصله در رابطه با تصمیمات کمیسیون‌های استانی.
- تبصره ۱: تصمیمات کمیسیون ستادی با رأی اکثریت اعضای حاضر در جلسه معتبر است.

ماده ۸) رسیدگی به تخلفات مدیر کنترل کیفیت و اعمال تنبیهات

فرایند بررسی و رسیدگی به تخلفات مدیران کنترل کیفیت در کمیسیون استانی به شرح زیر خواهد بود:

الف - تخلفات:

- ۱- عدم انجام هر یک از وظایف تعیین شده در ماده (۵) این دستورالعمل؛
- ۲- بروز هر گونه عدم انطباق‌های بحرانی که منجر به تهدید سلامت و ایمنی جامعه شود؛
- ۳- عدم حضور غیر موجه مدیر کنترل کیفیت؛
- ۴- فعال نبودن بخش کنترل کیفیت در ساعات فعالیت واحد.

ب- تنبیهات:

تنبیهات قابل اعمال به ترتیب درجه عبارتند از:

- ۱- تذکر شفاهی؛
- ۲- تذکر کتبی؛
- ۳- اخطار کتبی با درج در پرونده؛
- ۴- تعلیق پروانه حداقل به مدت یک ماه؛

۵- عدم تمدید و صدور مجدد پروانه از یک تا سه سال؛

۶- لغو دائم پروانه.

تبصره ۱: دوبر تذکر کتبی معادل یک اخطار کتبی با درج در پرونده محسوب می شود.

تبصره ۲: دوبر اخطار کتبی معادل تعلیق پروانه به مدت یک ماه خواهد بود.

تبصره ۳: اعمال تنبیهات مندرج در این دستورالعمل، رافع مسئولیت بالاترین مقام مسئول واحد نخواهد بود و اداره کل مکلف است حسب مورد نسبت به ارجاع موضوع به کمیسیون ماده ۴۲ اقدام نماید.

تبصره ۴: در صورت احراز تخطی و تخلف مدیر کنترل کیفیت در ارتباط با صیانت از کیفیت کالا و خدمات توسط کمیسیون استانی، پرونده بالاترین مقام مسئول واحد و مدیر کنترل کیفیت ذی ربط، حسب مورد به محاکم قضایی و یا طبق مواد ۴۷ و ۴۹ قانون به کمیسیون ماده ۴۲ ارجاع می شود.

تبصره ۵: اعمال تنبیهات و مجازات تصریح شده در این دستورالعمل، رافع مسئولیت کیفری و حقوقی متخلفان نخواهد بود و جبران خسارت وارده تابع رأی صادره از محاکم قضایی است.

ماده (۹) حمایت از امنیت شغلی و بهبود فعالیت مدیران کنترل کیفیت:

الف- واحد به عنوان کارفرما مکلف به پرداخت کلیه حقوق و مزایای قانونی مدیرکنترل کیفیت و هزینه های مرتبط با کارآموزی و دوره های آموزشی مصوب سالانه وفق قوانین و مقررات مربوط است.

ب- مدیران کنترل کیفیت در واحدهای مشمول این دستورالعمل به طورمستقیم زیرنظر بالاترین مقام مسئول واحد، انجام وظیفه می نمایند.

پ- چنانچه حسب تکلیف، دستگاه های اجرایی دیگر (مانند وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت جهاد کشاورزی و شهرداری ها) دارای فردی با مسئولیت مشابه در واحد باشند، می تواند در صورت احراز شرایط موضوع ماده (۳) این دستورالعمل، مسئولیت کنترل کیفیت را نیز برعهده گیرد.

ت- پذیرش استعفای مدیرکنترل کیفیت از طرف واحد مربوط با هماهنگی و تایید اداره کل خواهد بود. در این صورت مدیرکنترل کیفیت مستعفی مکلف است تا تأیید صلاحیت فرد جایگزین حداکثر به مدت یک ماه به انجام وظایف خود ادامه دهد.

ث- مدیرعامل یا بالاترین مقام مسئول واحد، بدون اثبات تخلفات مندرج در بند الف ماده ۸ این دستورالعمل، مجاز به اخراج، برکناری و تغییر پست و یا ایجاد هرگونه اخلال و مزاحمت در انجام وظایف مدیر کنترل کیفیت در زمان اعتبار پروانه، بدون هماهنگی با اداره کل نمی باشد.

ماده ۱۰) این دستورالعمل در ده ماده در ۱۱۸ اجلاسیه شورای عالی استاندارد مورخ به تصویب رسید و با ابلاغ آن از سوی رییس سازمان ملی استاندارد ایران، آیین نامه " تأیید صلاحیت علمی و فنی مدیران کنترل کیفیت" مصوب ۱۴/۰۹/۱۳۹۵ یکصد و هفتمین اجلاسیه شورای عالی استاندارد ملغی می گردد.

اقرارنامه:

اینجانب ..... به عنوان مدیرعامل/ بالاترین مقام مسئول واحد تولیدی/خدماتی ..... به کد ملی ..... به نشانی پستی .....، اقرار می کنم که مدیر کنترل کیفیت معرفی شده از سهامداران، مالکان، مدیرعامل، اعضای هیأت مدیره، مدیر تولید یا خدمات و بستگان درجه یک آنان نبوده و در صورتی که در طول مدت اعتبار پروانه مدیر کنترل کیفیت، موردی مغایر با این اقرارنامه اثبات شود، آن اداره کل مجاز است نسبت به ابطال پروانه مدیر کنترل کیفیت و ارجاع موضوع به کمیسیون ماده ۴۲ به منظور تصمیم گیری در خصوص پروانه کاربرد نشان استاندارد واحد اقدام کند.

مدیرعامل/بالاترین مقام مسئول واحد تولیدی/ خدماتی.....

مراتب فوق مورد تایید اینجانب ..... با کد ملی ..... به عنوان مدیر کنترل کیفیت می باشد.

مدیر کنترل کیفیت واحد تولیدی / خدماتی .....

آشنایی با مفاهیم کاربردی استاندارد

استاندارد (Standard)

تعریف اول - استاندارد برحسب مورد، عبارت است از تعیین تمام یا برخی از خصوصیات و مشخصات هر فرآورده از قبیل نوع، جنس، منشأ، مواد اولیه، اجزاء تشکیل دهنده، ترکیب، ساخت، نحوه استفاده، طرز نصب، کیفیت، کمیت، شکل، رنگ، وضع ظاهری، وزن، ابعاد، عیار، ایمنی، چگونگی بسته بندی و علامتگذاری، روش آزمایش و همچنین یکنواخت کردن اوراق اداری، اسناد بازرگانی و مالی و امثال آن. (برگرفته از بندالف ماده ۲ قانون الحاق به قانون تأسیس مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران مصوب ۱۳۴۹)

تعریف دوم - مدرک حاصل از اجماع و مصوب یک نهاد شناخته شده که با هدف دستیابی به حد بهینه نظم در زمینه ای معین، قواعد، رهنمودها یا ویژگی هائی را برای فعالیت ها یا نتایج آنها برای کاربردهای معمول و مکرر ارائه می دهد .

یادآوری: استاندارد باید بر نتایج تثبیت شده علم و فناوری و تجربه استوار بوده و هدف آن ارتقای منافع بهینه جامعه باشد. [۳]

استانداردسازی (Standardization)

فعالیتی است که برای ایجاد شرایط جهت استفاده معمول و مکرر با در نظر گرفتن مشکلات بالفعل و بالقوه با هدف دستیابی به درجه بهینه ای از نظم در موضوع مورد نظر انجام می گیرد.

یادآوری ۱: به طور ویژه این فعالیت شامل فرآیندهای تدوین، نشر و اجرای استانداردها می باشد.

یادآوری ۲: منافع مهم استانداردسازی عبارتند از بهبود مطلوبیت محصولات، فرآیندها و خدمات برای مقاصد مورد نظر و جلوگیری از موانع تجاری و تسهیل در همکاری های تکنولوژیکی. [۹]

استاندارد اجباری

استانداردی است که اجرای تمام یا بخشی از آن در کشور به ترتیبی که در قانون اصلاح قوانین و مقررات سازمان استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران مقرر شده و جهت تولید برای مصرف داخلی، صادرات و یا واردات اجباری می گردد.

استاندارد تشویقی

به استاندارد ملی اطلاق می شود که رعایت آن اختیاری باشد.

(منبع : ماده یک ضوابط اجرایی استانداردهای اجباری و تشویقی و طرز به کار بستن علائم آنها (موضوع بند ۷ ماده ۲۰ قانون))

استاندارد کارخانه ای

استانداردی است که توسط واحد تولیدی تهیه و تدوین شده و الزامات مندرج در آن برای عرضه محصول نهایی به بازار اجرا و رعایت می گردد . این استاندارد باید به صورت شفاف شامل ویژگیها، بسته بندی و نشانه گذاری باشد و با توصیه نامه ها و مقررات سازمانهای بین المللی و ملی نیز منطبق باشد. [۶]

استاندارد ملی (National standard)

استانداردی که توسط یک سازمان ملی استانداردسازی تصویب شده باشد. [۳]

استاندارد منطقه ای (Regional standard)

استانداردی که توسط یک سازمان استاندارد منطقه ای پذیرفته شده و در دسترس عموم قرار داده می شود. [۸]

پروانه کاربرد علامت استاندارد

سندی است که به استناد آن به اشخاص حقیقی یا حقوقی اجازه داده می شود از علامت استاندارد ملی ایران برای یک محصول خاص (کالا یا خدمت) استفاده نماید.

تجدید نظر

انجام اصلاحات لازم به منظور بهبود و افزایش کفایت و اثربخشی یک مدرک برای دستیابی به اهداف تعیین شده می باشد. فعالیت تجدید نظر معمولاً در پیامد و براساس نتایج حاصل از بازنگری انجام می پذیرد. [۵]

مدیر کنترل کیفیت

مدیر کنترل کیفیت در واحدهای تولیدی یا خدماتی، شخصی است که صلاحیت او طبق ضوابط آیین نامه موضوع تبصره ۶ ماده ۹ قانون به تأیید سازمان رسیده و پروانه تأیید صلاحیت دریافت نموده باشد. [۱]

آشنایی با برخی مفاهیم کنترل کیفیت عمومی

تعریف کیفیت

از معانی متفاوت موجود برای کلمه «کیفیت» دو معنی اهمیت حساسی در مدیریت کیفیت دارند:

۱- «کیفیت» یعنی آن سری از ویژگی های محصولات که پاسخگوی نیاز مشتریان هستند و در نتیجه می توانند رضایت مشتری را تأمین کنند. این برداشت از کیفیت به سمت درآمد گرایش دارد: در نتیجه مقصد از کیفیت بالاتر، تأمین رضایت بیشتر مشتری به امید درآمد بیشتر است. ولی تأمین بهتر و بیشتر ویژگی های کیفیت معمولاً نیاز به سرمایه گذاری دارد. از این رو معمولاً کیفیت، هزینه ها را افزایش می دهد. در این مفهوم، کیفیت بالاتر «هزینه بیشتری» دربرخواهد داشت.

۲- «کیفیت» به معنی عاری بودن از نقص است: یعنی عاری از خطاهایی که نیاز به کار دوباره دارد (دوباره کاری) یا منتج به شکست در میدان عمل می شود. عدم رضایت مشتری، شکایت مشتری و مسائل دیگر را به دنبال دارد.

تعریف کنترل کیفیت

کیفیت یعنی شایستگی جهت استفاده و میزانی است که یک محصول انتظارات مصرف کننده خود را برآورده می سازد و کنترل به معنی اعمال ضوابط و راهنمایی ها در مورد کسی یا چیزی جهت اطمینان از کسب نتایج موردنظر می باشد.

کنترل کیفیت نباید به کاربرد محدوده واژه آن منحصر گردد بلکه باید تمامی فعالیتهای لازم جهت به دست آوردن سطح مطلوبی از درستی و بی عیبی محصول را شامل شود. کنترل کیفیت سیستمی است جهت رسیدن به سطح مطلوبی از کیفیت یک محصول یا یک فرآیند تولید و نگهداری آن با برنامه ریزی دقیق، استفاده از ماشین آلات مناسب، بازرسی مستمر و عمل اصلاح کننده هرگاه لازم باشد.

کیفیت یک محصول معمولاً در رابطه با سه عامل زیر تعیین می شود:

کیفیت طرح

کیفیت انطباق

کیفیت عملکرد

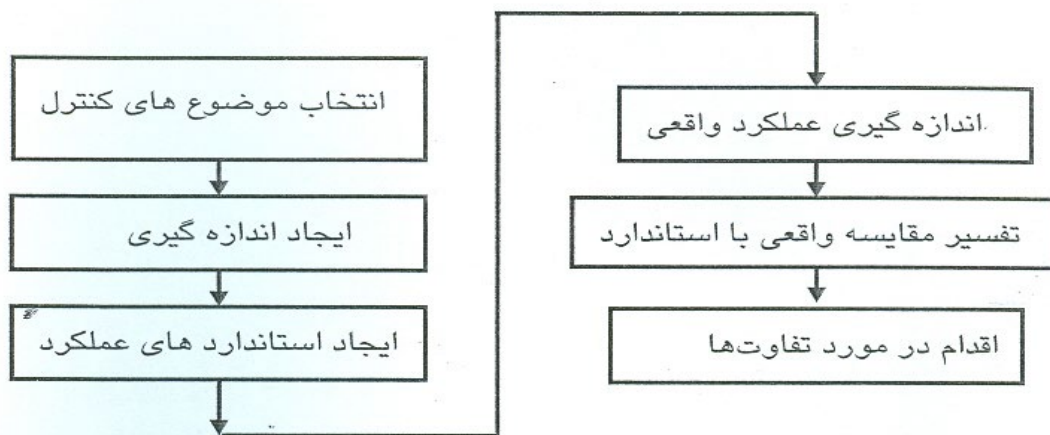
کیفیت انطباق درجه همسوئی محصول با مشخصات، استانداردها و معیارهای تعیین شده برای ساخت آن محصول است. محصولی که طبق مشخصات و مطابق با حدود کنترل فرآیند تولید ساخته می شود. چنانچه مشخصات آن به خوبی بیانگر نیازهای مصرف کننده باشد از کیفیت خوبی برخوردار بوده و رضایت مشتری را جلب می کند.

با توجه به تعریف فوق، نیاز به کنترل کیفیت روشن می شود. استفاده از کنترل کیفیت ما را از تغییرات ناگهانی و یا جزئی در کیفیت محصول آگاه ساخته و اجرای اقدامات چاره جویانه را امکان پذیر می سازد و از تولید محصولات دور ریختنی و تحمیل هزینه های سنگین جلوگیری می کند.

در بازرسی، به کیفیت محصولی که ساخته شده است اهمیت داده می شود و کار بازرسی با تعیین محصولات خوب و بد به پایان می پذیرد.

برعکس بازرسی، در کنترل کیفیت به فرآیند تولیدی که محصول را می سازد توجه می شود و درباره آینده تصمیم گیری می شود. در کار کنترل کیفیت سعی می شود که امکانات تولید به نحوی تنظیم شوند که همیشه و یا تقریباً همیشه محصول خوب تولید شود. کنترل کیفیت از بازرسی به عنوان وسیله ای جهت رسیدن به این هدف استفاده می کند.

در صورتیکه برنامه کنترل کیفیت موفقیت آمیز باشد نیاز به بازرسی به مقدار گذشته کم خواهد شد و ممکن است نیاز به بازرسی از بین برود. راههای مختلفی برای کنترل کیفیت وجود دارد که یکی از مهمترین آنها روشهای آماری کنترل کیفیت است.

شکل ۱- نمودار ورودی و خروجی فرآیند کنترل کیفیت

تعاریف کلمات کلیدی دیگر:

تعریف کیفیت شامل کلمات کلیدی معینی است که خود آنها نیاز به تعریف دارند. این کلمات عبارتند از:

محصول (Product): «محصول» خروجی یک فرآیند است. از نظر بسیاری از اقتصاد دانان محصولات شامل هر دو مفهوم کالا و خدمات می شوند: ولی «محصول» در استفاده معمول، فقط به معنی کالا تلقی می شود.

ویژگی های محصول (Product Features) ویژگی های محصول «خاصیتهای کالا یا خدمت است که به قصد پاسخگویی به نیازهای معین مشتری مورد توجه قرار می گیرد.

مشتری (Customer): مشتری فردی است که تحت تأثیر محصول و یا فرآیند تولید محصول قرار می گیرد. مشتری ممکن است برای سازمان ، داخلی یا خارجی باشد.

رضایت مشتری (Customer Satisfaction): وضعیتی است که در آن، مشتری احساس کند ویژگی های محصول، نیازها و انتظاراتش را برآورده ساخته است.

نقص (Deficiency): هرگونه اشکال (کاستی یا خطاب) که به تناسب استفاده از محصول لطمه بزند. کاستی ها به شکلهای مختلف از جمله انواع خطا در دفتر کار، ضایعات در کارخانه، قطع برق و انرژی، تحویل دیر هنگام، ارائه کالاهای غیرقابل استفاده بروز می کنند (مثال های دیگر مانند: شکست هنگام استفاده از محصول، اشتباه در صورتحساب ها، دوباره کاری ها، تغییرات در طراحی و ... می باشند).

عدم رضایت (Customer Dissatisfaction): وضعیتی که در آن کاستی هایی در محصول یا خدمات، برای مشتریان موجب ناراحتی، شکایت، ادعای خسارت و دیگر مسائل بشود.

بهبود کیفیت

بهبود کیفیت برای افزایش درآمد، ممکن است شامل اقدامات زیر باشد:

- توسعه محصول برای تأمین رضایت بیشتر مشتری، با ایجاد ویژگی های جدیدی که بتواند موجب افزایش درآمد شود.
  - بهبود در فرآیند کسب و کار، جهت فراهم کردن خدمات بهتر برای مشتریان با کاهش زمان سیکل انجام کار
  - ایجاد شرایط مناسب برای خرید با یک توقف "one-stop shopping" جهت رفاه مشتری و اجتناب از معامله با چند نفر جداگانه برای دریافت خدمت
- بهبود کیفیت در جهت کاهش نواقص پدید آورنده ضایعات مزمن موارد زیر را در بر می گیرد:
- افزایش بازدهی فرآیندهای کارخانه ای
  - کاهش میزان خطا در دفاتر کار
  - کاهش شکست های میدانی (در حین عمل)
- نتایج نهایی در هر دو مورد «بهبود کیفیت» خوانده می شود.

مدیریت کیفیت جامع (TQM) :

بسیاری از سازمان ها در جهان، در دو دهه گذشته تحت فشار شدید قرار داشته اند. بعضی از این سازمان ها از گردونه رقابت بین المللی خارج شده اند بعضی دیگر را سازمان هایی که با تصحیح کسب و کار خود مجدداً آن را تعریف کرده اند، خریده اند و برخی نیز با فناوری های جدیدی که راهکارهای جایگزینی را برای محصولات و خدمات آنها ارائه کرده اند، به طور جدی به چالش کشیده شده اند. بعضی از سامان ها پیشرو به سرعت تغییر کرده اند؛ در حالی که بعضی از سازمان های جدید، بازیگران اصلی بازار شده اند، دیگر سازمان ها هنوز درگیر نبردی روزانه بر بقا هستند و بسیاری از سازمان ها نیز از صحنه کنار گذاشته شده اند.

به نظر اتحادیه دانشمندان و مهندسان ژاپن، مدیریت کیفیت جامع رویکردی است که برای رسیدن به محیط کسب و کار زیر تلاش می کند:

- ایجاد چشم انداز و راهبردهای شفاف میان مدت و دراز مدت، تحت رهبری قوی مدیریت ارشد
- استفاده مناسب از مفاهیم، ارزش ها و روش های علمی در مدیریت کیفیت جامع
- توجه به منابع انسانی و اطلاعات به عنوان زیر ساخت های مهم سازمانی
- اجرای یک سیستم تضمین کیفیت و دیگر سیستم های چند عملکردی مدیریت، از قبیل سیستم هزینه، تحویل، محیط زیست و ایمنی، تحت لوای یک سیستم مدیریت مناسب.
- با پشتیبانی قدرت های پایه ای سازمانی، از قبیل فناوری اصلی، سرعت و اعتبار، از داشتن روابط منطقی و منسجم با مشتریان، کارکنان، جامعه، تأمین کنندگان و سهامداران، اطمینان حاصل کند.
- به طور مداوم، اهداف سازمان را در قالب دستیابی به مأموریت سازمان، ایجاد سازمانی با حضور محترمانه و تأمین مستمر منافع تحقق بخشد.

نتایج کیفیت جامع (The Results of Total Quality) :

برای کیفیت جامع ، اهداف تقریباً پذیرفته شده جهانی، عبارتند از:

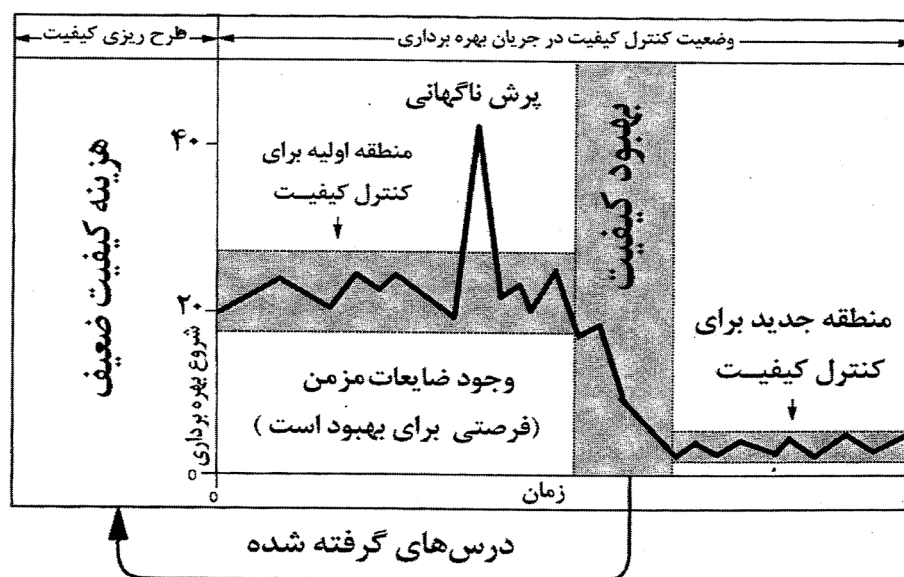
۱- هزینه های پایین تر و درآمدهای بیشتر

۲- رضایت مشتریان

۳- کارکنان توانمند.

این اهداف نیازی به توضیح ندارند. شکل ۲ از کارگاه آموزشی «رهبری برای قرن کیفیت» موسسه جوران، این اهداف را به صورت گرافیکی نشان می دهد.

در چند سال گذشته، این باور که مدیریت کیفیت فقط به معنی انطباق با مشخصات فنی و الزامات است. به سرعت تغییر کرده است. اکنون، کیفیت به معنی پاسخگویی و جلوتر رفتن از نیازها و انتظارات مشتریان نیز محسوب می شود. کیفیت، شامل داشتن ویژگی های درست، مستندات صحیح و فاکتورهای بدون خطا هم می باشد. همچنین، کیفیت شامل کارکرد مناسب فرآیندهای کلیدی کسب و کار یعنی تحویل به موقع، پشتیبانی دوستانه و دقیق فنی و بدون خطا بودن و کاهش هزینه های کیفیت ضعیف نیز می شود. [۴]

شکل ۲- مفهوم سه گانه جوران

حلقه های کنترل کیفیت

برای درک مفهوم حلقه کنترل کیفیت لازم است با معنی سه کلمه تشکیل دهنده آن آشنایی پیدا کنیم:

حلقه (Circle= A ring): به گروهی از افراد اطلاق می شود که به سبب علائق مشترک گرد هم می آیند. بعضی ها این لغت را دایره و بعضی دیگر چرخه نیز ترجمه کرده اند.

کنترل (Control = A check): به معنی وارسی، نظارت، رسیدگی، ممیزی به منظور اطمینان از صحت و سقم کار است.

کیفیت (Quality): به معنی ارتقاء و بهبود دائمی کیفیت کالا یا خدمات به منظور جلب اعتماد مصرف کننده آن می باشد.

بدین ترتیب حلقه های کیفیت شامل تعدادی از افراد هستند که به صورت داوطلبانه در قسمتهای مختلف واحدهای تولیدی یا خدماتی با حضور فعال سرپرست یا مدیر آن قسمت برای حل مسائل از طریق خلق ایده های نو گردهمایی تشکیل می دهند و فعالیت های مربوط به کنترل کیفیت را از طریق شناسایی و تعریف مسئله بررسی کرده و در ارتباط با مشکلات با استفاده از روشهای تحلیلی، راه حلهای مناسب را ارائه می کنند.

مفهوم کلی حلقه های کیفیت

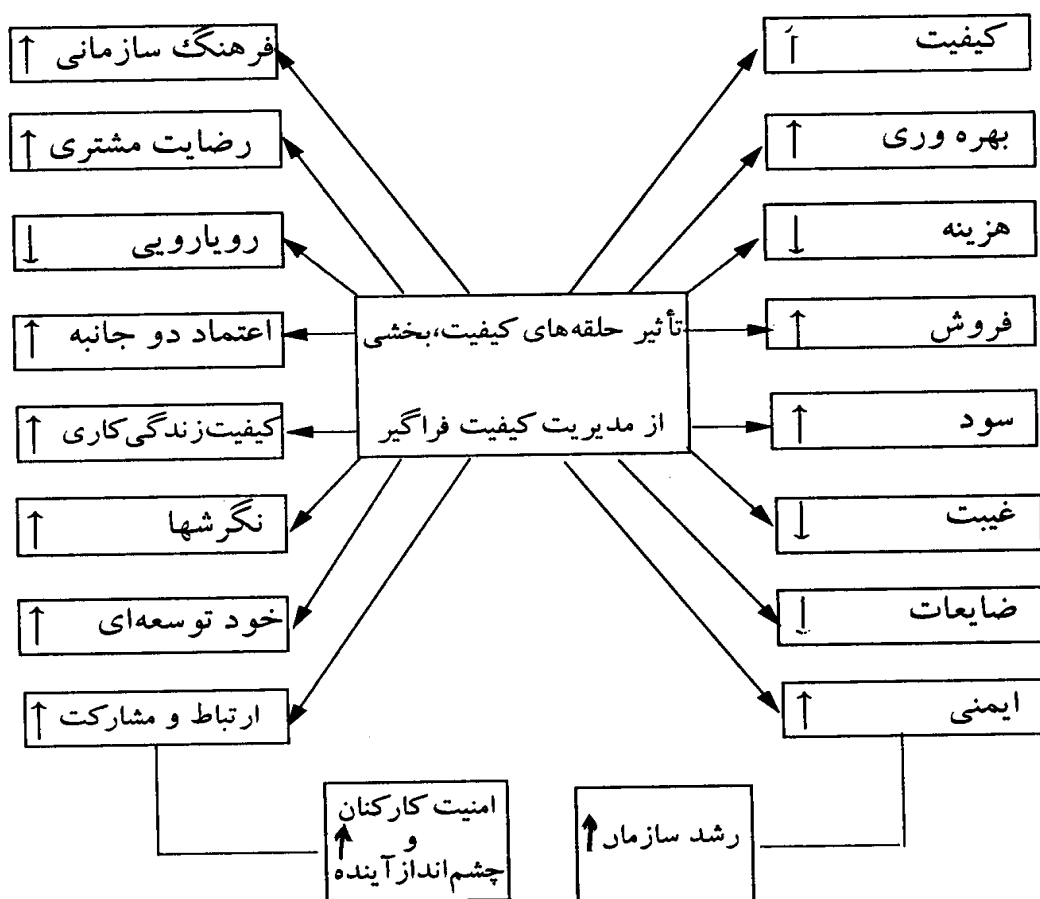
حلقه کیفیت، گروه کوچکی از کارکنان است که دارای کار مشابه یا حوزه کاری یکسان هستند که داوطلبانه به طور مرتب حدود یک ساعت در هر هفته به منظور شناسایی، تحلیل و حل مسائل مربوط به کار جهت توسعه کل عملکرد و تقویت زندگی کاریشان دور هم جمع می شوند. در شرایط مطلوب، اعضای یک حلقه خاص باید از یک حوزه کاری و یا کسانی باشند که کار مشابهی را انجام

می دهند تا این که مشکل انتخابی برای همه آنها آشنا باشد. تعداد اعضای یک حلقه کنترل کیفیت (QC) می تواند از ۵ تا ۱۵ نفر متغیر باشد. تعداد نباید خیلی زیاد باشد تا اینکه وقت کافی برای هر یک از اعضا برای مشارکت و سهیم شدن در هر گردهمایی فراهم شود. البته در بیشترین موارد این تعداد در حدود ۷ تا ۱۰ نفر هستند.

حلقه های کیفیت تنها برای توسعه کیفیت نیست بلکه هدف آنها توسعه کل عملکرد حوزه کاری است و بنابراین هر موضوع مربوط به کار که در کیفیت دارای یک انضباط طبقه بندی شده برای اعضای خود نیستند بنابراین آنها شامل کارکنانی هستند که گروه همگنی را تشکیل داده و به کار مشابهی اشتغال دارند.

حلقه های کیفیت به طور داوطلبانه شکل می گیرند و مجاز نیستند که تغییری در ساختار سازمانی موجود بوجود آورند.

شکل ۳- تأثیر حلقه های کیفیت

اهداف و مقاصد حلقه های کیفیت

الف - اهداف

- * سهیم شدن در بهبود و توسعه تشکیلات شرکتی یا سازمانی.
- * خلق یک محیط کاری دلپذیر که احترام برای انسان و احساس ارزشمند برای زندگی کردن ایجاد کند.
- * کشف توانایی های مردم.
- * افراد به عنوان قسمتی از سازمان محسوب نشوند، بلکه انسانهایی باشند که در شغل های معنی داری اشتغال دارند و از تمام توان بالقوه خود بهره می برند.
- * افراد طی فرصتی از خرد خود استفاده کرده، توانایی های خود را توسعه بخشند.
- * افراد با شرکت داشتن در یک تجربه به خود آموزش دهند.
- * به افراد حق داده می شود که به وسیله همه شناخته شوند.
- با نشان دادن قابلیت های بیشتری سرانجام و به طور کامل به کشف امکانات نامحدود کمک می شود.

ب - مقاصد

- * بالا بردن روحیه سازمانی
- * القای کارگروهی موثر
- * ارتقای اشتغالات شغلی
- * افزایش جنبشهای کارکنان
- * خلق استعداد حل مشکل
- * ارتقای توسعه رهبری و فردی
- * کاهش عیوب و بهبود کیفیت
- * ایجاد انگیزه برای جلوگیری از مشکل
- * بهبود ارتباطات در سازمان
- * تشویق کاهش هزینه
- * ایجاد هرگونه بهبود ممکنه در سازمان. [۲]

قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد مصوب ۱۳۹۶/۰۷/۱۱ مجلس شورای اسلامی

فصل اول - کلیات

ماده ۱- در اجرای بند (۴-۲) سیاست‌های کلی و بند (و) ماده (۲۳۴) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مبنی بر «توسعه و تقویت نظام استاندارد ملی» و نیز در راستای تحقق بند (۲۴) سیاست‌های اقتصاد مقاومتی موضوع «افزایش پوشش استاندارد به کلیه محصولات داخلی و ترویج آن» و همچنین زمینه‌سازی جهت اعمال بند (۳۰) سیاست‌های برنامه ششم توسعه مبنی بر «تدوین و اجرای سند جامع و نقشه راه تحول نظام استانداردسازی کشور و مدیریت کیفیت» و به‌منظور روزآمدسازی، تقویت و توسعه نظام استاندارد در سطح کشور به‌نحوی که زمینه ارتقای مناسب کیفیت ملی و دستیابی به ارتقای پایدار تولید محصولات در کشور را فراهم نماید، عنوان «مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران» به «سازمان ملی استاندارد ایران» تغییر و جایگاه و شرح وظایف و اختیارات این سازمان به‌شرح زیر تعیین می‌گردد.

ماده ۲- سازمان، دستگاه اجرائی مستقل دولتی است و زیر نظر مستقیم رئیس‌جمهور اداره می‌شود.

ماده ۳- سازمان مرجع رسمی حاکمیتی در کشور می‌باشد که عهده‌دار سیاستگذاری، حسن نظارت و هدایت نظام استاندارد و اطمینان‌بخشی به کیفیت کالاها و خدماتی است که در داخل کشور تولید یا ارائه و یا به کشور وارد و یا از کشور صادر می‌شود. رعایت سیاست‌های کلی نظام از قبیل سیاست‌های کلی سلامت و بند (۲۴) سیاست‌های اقتصاد مقاومتی در این خصوص الزامی است.

تبصره ۱- به‌منظور تسریع در فرآیند استانداردسازی، کلیه دستگاههای اجرائی تابعه قوه مجریه به‌استثنای دستگاههایی که وظایف خاصی در قانون اساسی برای آنها تعیین شده است، موظفند مقررات فنی حوزه مربوطه را با رعایت استانداردهای ملی و بین‌المللی تدوین، اجراء و بر آن نظارت کنند. سازمان موظف است بر فرآیند تدوین و حسن اجرای استانداردها در این دستگاهها نظارت نماید.

تبصره ۲- دستگاههای اجرائی که بر اساس ضوابط بین‌المللی فعالیت می‌کنند موظف به رعایت و اجرای ضوابط مربوط در حوزه فعالیت‌های مرتبط می‌باشند.

تبصره ۳- کلیه دستگاههای اجرائی موضوع تبصره (۱) این ماده موظفند به منظور توسعه استانداردهای ملی، استانداردهای تخصصی دستگاه مربوطه را تدوین و پس از طرح در کمیسیون‌های فنی ذی‌ربط، جهت تصویب در کمیته‌های ملی سازمان که با حضور ذی‌نفعان تشکیل می‌گردد ارائه نمایند.

تبصره ۴- خدمات بهداشتی، درمانی و دارویی مشمول حکم این ماده نمی‌باشد.

ماده ۴- کلیه دستگاههای اجرائی موضوع تبصره (۱) ماده (۳) این قانون و ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری، دانشگاهها و مراکز آموزشی و پژوهشی مکلفند در امر تدوین استانداردها و سایر امور مربوط با سازمان همکاری داشته باشند. نحوه همکاری با هماهنگی دستگاههای مذکور تعیین می‌گردد.

ماده ۵- سازمان می‌تواند انجام تحقیقات جهت تدوین و به‌روزرسانی استانداردها و بالابردن کیفیت و افزایش کارایی و بهبود روشهای تولید و خدمت را به پژوهشگاه استاندارد واگذار نماید. تبصره - پژوهشگاه استاندارد در چهارچوب قوانین و مقررات حاکم بر دانشگاهها و مراکز آموزش عالی و پژوهشی و قانون هیأت امانا به صورت وابسته به سازمان به فعالیت خود ادامه می‌دهد و شرح وظایف آن به تصویب شورای عالی استاندارد موضوع ماده (۳۴) این قانون می‌رسد.

فصل دوم - وظایف و مأموریت‌ها

ماده ۶ - فعالیت سازمان در چهار محور زیر انجام می‌شود:

۱- استانداردسازی

۲- اندازه‌شناسی

۳- تأیید صلاحیت

۴- ارزیابی انطباق

ماده ۷- مأموریت‌ها و وظایف سازمان در چهارچوب ماده (۳) و تبصره‌های (۱) و (۳) آن در این قانون به شرح زیر می‌باشد:

۱- تعیین، تدوین، به‌روزرسانی و نشر استانداردهای ملی

تبصره ۱- فهرست کالاها و تجهیزات پزشکی و استاندارد آنها به‌موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که با پیشنهاد سازمان و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به تصویب هیأت‌وزیران می‌رسد.

تبصره ۲- سازمان ملی استاندارد ایران به‌عنوان تنها مرجع رسمی اعطای نشان حلال موظف است به‌منظور حصول اطمینان از انطباق استانداردهای حلال با موازین فقه اسلامی و نظارت بر اجرای آن یک فقیه مجتهد متجزی صاحب‌نظر در مسائل حلال به شورای نگهبان پیشنهاد و پس از تأیید فقهای شورای نگهبان با حکم رئیس سازمان برای چهار سال منصوب نماید. این حکم برای دوره‌های بعدی قابل تمدید می‌باشد.

حکم این ماده نافذ اختیارات و نظرات فقهای شورای نگهبان در اصل چهارم (۴) قانون اساسی نیست.

در مورد ذبح و صید حلال رعایت ماده (۶) قانون نظارت شرعی بر ذبح و صید مصوب ۱۴/۱۲/۱۳۸۷ الزامی است.

۲- مشارکت در تدوین استانداردهای منطقه‌ای و بین‌المللی از طریق عضویت فعال در کمیته‌های فنی

۳- انجام مطالعات تطبیقی برای دستیابی به تجارب سایر کشورها در حوزه‌های مرتبط با استانداردسازی

۴- توسعه استانداردهای پژوهش‌محور در جهت ارتقای کیفیت کالا و خدمات هماهنگ با استانداردهای بین‌المللی

۵- انجام تحقیقات به‌منظور تدوین و به‌روزرسانی استانداردها، بهبود روشها و سامانه‌ها با بهره‌گیری از توانمندی‌های بخشهای درون و برون‌سازمانی و اقدام به بومی‌سازی استانداردهای بین‌المللی بر پایه الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت

تبصره - پژوهشگاه استاندارد به‌عنوان بازوی تحقیقاتی سازمان باید از طریق آزمایشگاههای مرجع و تأیید صلاحیت‌شده نسبت به انجام پژوهش در زمینه بهبود استانداردهای ملی و بومی‌سازی استانداردهای منطقه‌ای و بین‌المللی اقدام کند.

۶ - آموزش و ترویج استانداردها و فراهم نمودن امکان دسترسی مردم به مشخصات و اطلاعات مربوط به استانداردهای کالا و خدمات در سطح کشور

۷- برنامه‌ریزی و نظارت بر امور اندازه‌شناسی قانونی کشور

۸ - ترویج سامانه بین‌المللی یکاها (SI) به‌عنوان سامانه رسمی اندازه‌شناسی قانونی در کشور و برسنجی (کالیبراسیون) وسایل سنجش

۹- تجهیز و راه‌اندازی آزمایشگاههای مرجع اندازه‌شناسی برای برسنجی وسایل و تجهیزات اندازه‌شناسی به‌عنوان تنها مرجع رسمی این وظیفه در کشور

۱۰ - اعتباربخشی و تأیید صلاحیت کلیه نهادهای ارزیابی انطباق نظیر آزمایشگاههای آزمون و برسنجی، مؤسسات بازرسی‌کننده داخلی و خارجی (سورویانس) مؤسسات گواهی‌کننده محصول، مؤسسات گواهی‌کننده اشخاص حقیقی و حقوقی و مؤسسات گواهی‌کننده سامانه‌های مدیریتی به‌عنوان تنها مرجع رسمی این وظیفه در کشور

۱۱- نظارت بر حسن اجرای استانداردهای اجباری و کلیه کالاها و خدمات دارای پروانه کاربرد علامت استاندارد

۱۲- نظارت بر حسن اجرای استانداردهای اختیاری

۱۳- بررسی کارشناسی پیشنهادهای دستگاههای اجرائی پیشنهاددهنده استانداردهای اجباری جهت ارائه به شورای عالی استاندارد

۱۴- تدوین، به روزرسانی و نظارت بر اجرای استانداردهای مصرف بهینه انرژی با مشارکت دستگاههای تخصصی ذی ربط هماهنگ با استانداردهای روز دنیا و مقتضیات کشوری

۱۵ - کنترل کیفیت کالاهای صادراتی مشمول استاندارد اجباری به منظور فراهم نمودن امکان رقابت با کالاهای مشابه خارجی و حفظ بازارهای بین‌المللی

۱۶- کنترل کیفیت کالاهای وارداتی به منظور جلوگیری از ورود کالاهای نامرغوب و حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان داخلی

تبصره - سازمان می‌تواند جهت تسریع در روند واردات کالاهایی که بر روی آنها توسط دستگاههای تخصصی تأیید صلاحیت شده، آزمایش کیفی انجام می‌شود، با دستگاههای مزبور هماهنگی لازم و اقدام مشترک به عمل آورد.

۱۷- آزمایش و تطبیق نمونه کالا و خدمات با استانداردهای مربوط یا ضوابط و مقررات فنی مورد قبول و در صورت لزوم استفاده از اظهارنظرهای مقایسه‌ای از طریق آزمون کفایت تخصصی بین آزمایشگاهی و صدور گواهینامه‌های لازم

تبصره - سازمان می‌تواند برای انجام آزمونهای کفایت تخصصی بین‌آزمایشگاهی و همچنین آزمون نمونه‌های وارداتی و صادراتی و تجهیزات اندازه‌شناسی، از خدمات آزمایشگاههای آزمون و برسنجی تأیید صلاحیت شده استفاده نماید.

۱۸- اندازه‌گیری سالانه نرخ رشد کیفیت محصولات اعم از کالا و خدمات با بهره‌گیری از معیارها و شاخصهای معتبر و گزارش نتایج حاصل از ارزیابی‌ها به مراجع ذی‌ربط و جامعه

۱۹- ساماندهی ساختار نظام مدیریت کیفیت واردات و صادرات کشور با هدف رفع موانع فنی در چهارچوب قوانین و مقررات مربوطه

۲۰- تعیین جایزه ملی کیفیت و برگزاری مراسم مربوط و اعطای جایزه مزبور به‌عنوان مرجع رسمی این وظیفه در کشور

تبصره - برگزاری هرگونه همایش، هم‌اندیشی(سمینار) و عناوین مشابه با موضوع استاندارد و کیفیت در کشور منوط به کسب مجوز از سازمان می‌باشد.

۲۱- تحول در ساختار و مراحل صدور مجوز کاربرد نشان استاندارد در راستای به‌روزرسانی رقابت‌پذیری و بهره‌گیری از فناوری‌های پیشرفته و درجه‌بندی کیفیت کالاهای با نشان استاندارد

۲۲- بررسی و تشخیص اولویت‌های استانداردسازی در حوزه نیازهای داخلی، صادراتی و وارداتی کشور

۲۳- ساماندهی نظام ارتقای دانش، مهارت و تجربه در عرصه استانداردسازی به‌منظور ارتقای کیفیت و استفاده از روشها و فناوری‌های نوین در فرآیند تولید

۲۴- فراهم نمودن امکان نظارت‌های مردمی بر کیفیت کالاها با نشان استاندارد ملی به‌منظور ارتقای کیفیت تولید کالا و خدمات ارائه‌شده

۲۵- برنامه‌ریزی و هماهنگی لازم جهت بهره‌مندی از توانمندی‌های علمی و پژوهشی دانشگاهها و مراکز آموزشی و پژوهشی کشور به‌منظور توسعه دانش استاندارد و بهره‌گیری از رویکردهای فناوری‌های نوین در عرصه استانداردسازی کشور

ماده ۸- نهادهای اعتباردهی که به‌صورت مستقل از فعالیتهای استانداردسازی فعالیت می‌کنند در چهارچوب الزامات بین‌المللی موظف به تأیید صلاحیت مؤسسات ارزیابی انطباق در جهت پذیرش گواهینامه‌های صادره در سطوح بین‌المللی می‌باشند.

ماده ۹- فعالیتهای اعتباربخشی در «مرکز ملی تأیید صلاحیت ایران» انجام می‌پذیرد که رئیس آن به پیشنهاد رئیس سازمان و تصویب شورای عالی استاندارد و با حکم رئیس سازمان برای مدت چهار سال انتخاب می‌شود.

ماده ۱۰- سازمان می‌تواند با توسعه دانش استاندارد در بنگاههای اقتصادی در جهت افزایش توانمندی‌ها و مهارت‌های لازم در کارکنان، موجبات ارتقای دانش، مهارت و تجربه در عرصه استانداردسازی را در این بنگاهها فراهم نماید.

ماده ۱۱- سازمان می‌تواند با هماهنگی دانشگاهها و مراکز آموزشی و پژوهشی کشور به منظور توسعه دانش استاندارد و بهره‌گیری از فناوری‌های نوین در عرصه استانداردسازی، همکاری لازم را برای ایجاد رشته‌های نوین استانداردسازی در دانشگاهها و مراکز آموزشی و پژوهشی کشور به عمل آورد.

ماده ۱۲- تدوین استاندارد اوزان و مقیاس‌ها و وسایل سنجش، اجرای استاندارد، نشر آگهی‌های قانونی، علامت‌گذاری، کنترل، نظارت و آزمایش ادواری اوزان و مقیاس‌ها و وسایل سنجش مطابق مفاد این قانون انجام می‌گیرد.

ماده ۱۳- سازمان تنها مرجع رسمی کشور در تعیین عیار رسمی و انگ‌گذاری مصنوعات فلزی گرانبها می‌باشد.

ماده ۱۴- سازمان می‌تواند با تصویب شورای عالی استاندارد، اجرای استاندارد و یا بخشی از آن را که از نظر آیین‌های کار، ایمنی، حفظ سلامت عمومی، داشتن علامت حلال، حفظ محیط زیست، حصول اطمینان از کیفیت، حمایت از مصرف‌کننده و یا سایر جهات رفاهی و اقتصادی ضروری باشد با تعیین مهلت مناسب اجباری اعلام نماید.

تبصره ۱- سازمان مکلف است موضوع اجباری کردن استانداردها و مهلت اجرای آنها را در دو نوبت به فاصله ده روز در روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران و دو روزنامه کثیرالانتشار و روشهای اطلاع‌رسانی الکترونیکی و رسانه ملی به اطلاع عموم برساند.

تبصره ۲- کیفیت مواد و کالاهای وارداتی بر حسب ضرورت و اولویت و توجه به مسائل سلامت، ایمنی، بهداشتی، زیست‌محیطی و اقتصادی باید با استانداردهای ملی و یا استانداردهای معتبر و ضوابط فنی مورد قبول سازمان منطبق باشد. مدت زمان شمول استاندارد اجباری برای کالاهای وارداتی و اولویت مواد و کالاها را شورای عالی استاندارد تعیین می‌کند.

تبصره ۳- در مواردی که اجرای استاندارد اجباری اعلام می‌شود، تبلیغات رسمی این کالاها و خدمات از طریق رسانه‌های ارتباط جمعی منوط به داشتن پروانه کاربرد علامت استاندارد و یا تأییدیه سازمان می‌باشد.

ماده ۱۵- هرگاه اجرای استاندارد در مورد کالاها و خدماتی، اجباری اعلام شود پس از انقضای مهلت‌های مقرر، تولید، تمرکز، توزیع و فروش این‌گونه کالاها و خدمات بدون علامت استاندارد و یا بدون تأیید سازمان، ممنوع است و کالاهای مربوطه توقیف و با متخلف طبق ماده (۴۰) این قانون برخورد می‌شود.

تبصره - رعایت کلیه مقررات استانداردهای اجباری در مورد کالاهای وارداتی الزامی است.

ماده ۱۶- کلیه دستگاه‌های اجرائی که به نوعی در صدور مجوز تولید کالا یا ارائه خدمات موضوع این قانون، مسؤلیت دارند مکلفند به هنگام صدور مجوز، متقاضیان را ملزم به رعایت استانداردها و مقررات فنی مربوطه نمایند.

ماده ۱۷- سازمان موظف است نسبت به ارزیابی انطباق کالاهای ساخت داخل، وارداتی و نیز خدماتی که از لحاظ ایمنی، بهداشت و سلامت عمومی حائز اهمیت می‌باشند با همکاری نهادهای ارزیابی انطباق تأیید صلاحیت‌شده اقدام و نتایج حاصل را جهت اطلاع عموم و مراجع ذی‌ربط اعلام کند.

ماده ۱۸- سازمان می‌تواند به منظور ارائه خدمات بازرسی به بخش‌های دولتی و غیردولتی و کنترل کیفی و کمی مواد اولیه و کالاهای وارداتی از مرحله ساخت تا ورود کالا به کشور و محل مصرف آن از طریق شرکتهای بازرسی داخلی و خارجی (سورویانس) و یا طرق دیگری که با پیشنهاد سازمان به تصویب شورای عالی استاندارد می‌رسد، اقدام کند.

تبصره - سازمان تنها مرجع رسمی برای تأیید صلاحیت شرکتهای و مؤسسات بازرسی‌کننده داخلی و خارجی است.

ماده ۱۹- کارشناسان سازمان مجازند به دستور سازمان به محل‌های تولید، بسته‌بندی، تمرکز، عرضه و فروش کالاها و یا خدمات مشمول استاندارد اجباری وارد شوند و به بازرسی و نمونه‌برداری بپردازند.

تبصره ۱- کارشناسان سازمان در انجام وظایف قانونی خود به عنوان ضابط دادگستری محسوب می‌شوند.

تبصره ۲- کارشناسان مندرج در این ماده باید از شرایط امانتداری و وثاقت برخوردار باشند.

تبصره ۳- مفاد این ماده نافی وظایف و اختیارات قانونی سایر دستگاهها نیست.

ماده ۲۰- مسؤولیت کنترل کیفیت در واحدهای مشمول استاندارد اجباری و دارندگان پروانه کاربرد علامت استاندارد تشویقی یا ارائه‌کننده خدمات مشمول استانداردهای اجباری برعهده اشخاص حقیقی است که دارای تحصیلات لازم و تجربه کافی در رشته‌های تخصصی مربوطه باشند. چگونگی تأیید صلاحیت علمی و فنی و نحوه به‌کارگیری این افراد و همچنین شیوه سلب صلاحیت و روش رسیدگی به تخلفات آنان به‌موجب قانون تعیین می‌شود.

تبصره - کارشناسان مندرج در این ماده باید از شرایط امانتداری و وثاقت برخوردار باشند.

ماده ۲۱- سازمان می‌تواند برای انجام وظایف خود، اشخاص حقیقی، حقوقی و تشکلهای تخصصی ذی‌صلاح را به‌عنوان کارشناس رسمی‌استاندارد انتخاب و از آنها استفاده کند. نحوه انتخاب و حدود اختیارات و میزان حق‌الزحمه طبق دستورالعملی است که به‌تصویب شورای عالی استاندارد می‌رسد.

ماده ۲۲- سازمان موظف است در کلیه گمرکات ورودی و خروجی کشور از خدمات آزمایشگاههای بخش خصوصی، تعاونی و مراکز دانشگاهی که صلاحیت آنها مورد تأیید سازمان می‌باشد استفاده کند و در غیراین‌صورت با بهره‌گیری از امکانات موجود آزمایشگاههای مناسب دایر نماید.

ماده ۲۳- سازمان می‌تواند با بهره‌گیری از توانمندی‌های علمی و تحقیقاتی بخش خصوصی و دولتی در جهت ارتقای کیفیت و رقابت‌پذیری محصولات از طریق تشکیل مؤسسات تأیید صلاحیت‌شده علمی و تحقیقاتی استانداردسازی موجبات بهره‌گیری از فناوری‌های نوین و پیشرفته و فعال در امر سنجش، کنترل و ارتقای کیفیت را فراهم کند.

ماده ۲۴- سازمان مکلف است به‌منظور توسعه و تقویت نظام استانداردسازی، مشابه با نظامهای بین‌المللی، انواع روشهای تأیید انطباق محصول با استاندارد اعم از گواهی یا اظهاریه انطباق را

اعمال کند. چگونگی اجرای این ماده به موجب دستورالعملی است که حداکثر یکسال پس از تصویب این قانون به پیشنهاد سازمان به تصویب شورای عالی استاندارد می‌رسد.

ماده ۲۵- آزمایشگاههای سازمان جز در مورد کالاهای سلامت‌محور خاص که به تصویب شورای عالی استاندارد می‌رسد و نیز موارد نظامی، دارویی، هسته‌ای و پرتویی در زمینه‌های تعیین ویژگی کالاها و انطباق آن با استانداردهای مربوط، ضوابط فنی و تنظیم‌کردن وسایل سنجش، به‌عنوان آزمایشگاههای مرجع در کشور شناخته می‌شوند.

تبصره - سازمان می‌تواند با توجه به شرایط اقتصادی نسبت به ایجاد آزمایشگاههای مرجع منطقه‌ای اقدام کند.

ماده ۲۶- سازمان موظف است نسبت به یکپارچه‌سازی سیاست‌ها و برنامه‌های استانداردسازی از طریق تدوین برنامه راهبردی استانداردسازی کشور اقدام کند و آن را در شورای عالی استاندارد به تصویب برساند.

ماده ۲۷- کلیه گواهینامه‌های صادره از سوی مؤسسات گواهی‌کننده و بازرسی‌کننده، کارشناسان رسمی استاندارد، آزمایشگاههای آزمون و برسنجی تأیید صلاحیت‌شده از سوی سازمان در رابطه با تطبیق ویژگی کالاها و خدمات با استانداردهای مربوطه، به‌عنوان کارشناسی رسمی مورد قبول کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و مراجع قضائی تعیین می‌شود.

تبصره - کارشناسان مندرج در این ماده باید از شرایط امانتداری و وثاقت برخوردار باشند.

ماده ۲۸- سازمان می‌تواند به‌منظور بهره‌گیری از جدیدترین استانداردهای جهانی در راستای رشد و توسعه بنگاههای اقتصادی کشور، راهکارهای لازم را جهت تصویب به شورای عالی استاندارد پیشنهاد کند.

ماده ۲۹- سازمان موظف است از طریق توسعه استانداردهای پژوهش‌محور در جهت ارتقای کیفیت تولیدات صنعتی در سطح استانداردهای پیشرفته و ورود رقابت‌پذیر جمهوری اسلامی ایران در عرصه مبادلات بین‌المللی با بهره‌گیری از اساتید برجسته و نخبگان علمی و فنی کشور

در عرصه استانداردسازی، موجبات ارتقای کیفی محصولات با فناوری بالا در راستای نیل به اهداف توسعه و پیشرفت کشور را فراهم کند.

ماده ۳۰- سازمان مکلف است به منظور ارتقای وظایف نظارتی خود بر واحدهای تولیدی و اجرای بند (۳۰) سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه در چهارچوب قوانین و مقررات مربوطه نسبت به تدوین و اجرای سند جامع و نقشه راه تحول نظام استانداردسازی کشور و مدیریت کیفیت، ظرف مدت شش ماه پس از لازم‌الاجراءشدن این قانون اقدام نماید.

ماده ۳۱- سازمان مجاز است در ازای خدمتی که انجام می‌دهد بر حسب طبقه‌بندی خدمات و به موجب تعرفه‌ای که رأساً تعیین و برای تصویب به شورای عالی استاندارد ارسال می‌کند، کارمزد مناسب دریافت کند.

تبصره - گمرکات کشور موظفند خدمات آزمایشگاهی خود را از آزمایشگاههای سازمان و یا مورد تأیید سازمان دریافت کنند.

ماده ۳۲- سازمان، نمایندگی دولت جمهوری اسلامی ایران در مجامع و مراجع تخصصی بین‌المللی و منطقه‌ای مرتبط با حوزه استاندارد و کیفیت را برعهده دارد. تبصره - در حوزه تأیید صلاحیت، نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در مجامع و مراجع تخصصی بین‌المللی و منطقه‌ای برعهده مرکز ملی تأیید صلاحیت است.

فصل سوم - ارکان سازمان

ماده ۳۳- ارکان سازمان عبارت است از:

۱- شورای عالی استاندارد

۲- رئیس سازمان

شورای عالی استاندارد

ماده ۳۴- ترکیب شورای عالی استاندارد عبارت است از:

۱- رئیس جمهور به عنوان رئیس شورای عالی و در غیاب وی معاون اول رئیس جمهور

۲- رئیس سازمان به عنوان دبیر شورای عالی

۳- رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور

۴- رئیس سازمان حفاظت محیط زیست

۵- وزرای «امور اقتصادی و دارایی»، «علوم، تحقیقات و فناوری»، «راه و شهرسازی»، «جهاد کشاورزی»، «صنعت، معدن و تجارت»، «بهداشت، درمان و آموزش پزشکی»، «نفت»، «نیرو»، «تعاون، کار و رفاه اجتماعی»، «ارتباطات و فناوری اطلاعات» و «دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح»

۶- دادستان کل کشور

۷- رئیس سازمان بازرسی کل کشور

۸- دو نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی مرتبط با حوزه استاندارد

۹- رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

۱۰- رئیس اتاق تعاون ایران

۱۱- رئیس اتاق اصناف ایران

۱۲- چهار نفر متخصص باتجربه در امور استاندارد به پیشنهاد رئیس سازمان و حکم رئیس جمهور برای مدت چهار سال

۱۳- رئیس سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

۱۴- رئیس مرکز ملی تأیید صلاحیت ایران

۱۵- رئیس شورای رقابت

تبصره ۱- نحوه تشکیل جلسات شورای عالی و چگونگی حضور اعضاء تابع دستورالعملی است که به تصویب شورای عالی استاندارد می‌رسد.

تبصره ۲- شورای استاندارد استان به ریاست استاندار و دبیری مدیرکل استاندارد استان و عضویت مدیران کل و رؤسای سازمان‌ها و نهادهایی که وزرا و رؤسای آنها عضو شورای عالی استاندارد می‌باشند و دو نفر کارشناس به پیشنهاد مدیرکل استاندارد و با حکم استاندار و یک نفر از نمایندگان استان به انتخاب مجمع نمایندگان استان مرتبط با حوزه استاندارد تشکیل می‌شود.

تبصره ۳- سازمان مجاز است برای انجام وظایف تخصصی، مراکز وابسته را که به تأیید شورای عالی استاندارد و مراجع ذی‌ربط می‌رسد، ایجاد کند.

تبصره ۴- مصوبات شورای عالی استاندارد با تأیید مسؤلان ردیفهای (۱) تا (۵) این ماده و مصوبات شورای استاندارد استانی فقط در چهارچوب این قانون و مصوبات شورای عالی استاندارد نافذ و اجرائی می‌گردد.

ماده ۳۵- وظایف و اختیارات شورای عالی استاندارد به شرح زیر است:

- ۱- تصویب سیاست‌های راهبردی سازمان و نظارت بر حسن اجرای آنها
- ۲- تجدیدنظر در سیاست‌های کلی سازمان در چهارچوب شرح وظایف مصوب
- ۳- تفکیک امور حاکمیتی نظام استاندارد از تصدی‌گری و تحکیم مبانی آن در عرصه استاندارد کشور و اتخاذ تصمیم در مورد واگذاری وظایف تصدی‌گری به بخشهای خصوصی، تعاونی و غیردولتی
- ۴- رسیدگی به گزارش رئیس سازمان درمورد اقدامات و برنامه‌های انجام‌شده
- ۵- تصویب ساختار تشکیلاتی سازمان و تعیین پستهای سازمانی مورد نیاز به پیشنهاد رئیس سازمان با رعایت مقررات مربوطه

۶ - تصویب مقررات مالی، اداری و استخدامی سازمان و مراکز و واحدهای تابعه با رعایت قوانین مربوط

۷- بازنگری سالانه تعرفه‌های خدمات متناسب با نرخ اعلامی تورم توسط بانک مرکزی

۸ - تصویب تعرفه‌های مورد نیاز به منظور خرید خدمت و ارائه خدمات سازمان

۹- تصویب بودجه سالانه پیشنهادی سازمان و همچنین حسابرسی و تصویب حساب درآمد و هزینه سالانه سازمان با رعایت مقررات مربوطه که به منزله مفاصاحساب سازمان می‌باشد.

۱۰- تصویب دستورالعمل‌های تخصصی مورد نیاز فعالیت‌های سازمان در چهار محور استانداردسازی، ارزیابی انطباق، تأیید صلاحیت، اندازه‌شناسی و سایر موارد مورد نیاز به پیشنهاد رئیس سازمان

۱۱- تصویب طرح و علائم استاندارد ملی به عنوان علائم رسمی دولتی

۱۲- تصویب اجرای اجباری استانداردها در سراسر کشور، لغو یا تعلیق آنها

۱۳- اتخاذ تصمیم درباره تفویض قسمتی از اختیارات اجرائی سازمان به سایر سازمان‌های دولتی، خصوصی و تعاونی با رعایت مقررات مربوطه

۱۴- اتخاذ تصمیم در مورد روابط همکاری در زمینه استاندارد با سازمان‌های علمی و مؤسسات مشابه خارجی و پرداخت حق عضویت‌ها در چهارچوب قوانین و مقررات کشور

۱۵- ایجاد کمیسیون‌های تخصصی متشکل از صاحب‌نظران و نخبگان عرصه استاندارد به منظور بررسی‌های تخصصی و ارتقای کارآمدی شورا

تبصره - دستورالعمل تشکیل کمیسیون‌های تخصصی به تصویب شورای عالی استاندارد می‌رسد.
رئیس سازمان

ماده ۳۶- رئیس سازمان با پیشنهاد رئیس جمهور یا معاون اول وی و تأیید شورای عالی استاندارد و با حکم رئیس جمهور برای مدت چهارسال انتخاب می‌شود. انتصاب مجدد وی برای دوره‌های بعد بلامانع است.

ماده ۳۷- رئیس سازمان همپراز مقامات مندرج در بند(ج) ماده(۷۱) قانون مدیریت خدمات کشوری است.

ماده ۳۸- رئیس سازمان بالاترین مقام اداری، مالی و فنی سازمان است و وظایف زیر را عهده‌دار می‌باشد:

- ۱- عزل و نصب کلیه مدیران و کارکنان براساس آیین‌نامه‌های مربوط
  - ۲- پیشنهاد سیاست‌های راهبردی سازمان به شورای عالی استاندارد جهت تصویب
  - ۳- مدیریت و نظارت بر حفظ استقلال کامل مأموریت‌ها، وظایف و اختیارات
  - ۴- پیشنهاد تعرفه‌های مورد نیاز سازمان جهت تصویب به شورای عالی استاندارد
  - ۵- پیشنهاد دستورالعمل‌های اداری، مالی و استخدامی جهت تصویب به شورای عالی استاندارد بر اساس قوانین و مقررات مربوطه
  - ۶- نظارت بر حسن جریان امور و اجرای قوانین و مقررات در سازمان
  - ۷- بررسی و اجرای دستورالعمل و روشهای اجرائی سازمان و واحدهای تابعه منطبق بر قوانین و همچنین مقررات مالی، اداری و استخدامی مصوب شورای عالی
  - ۸- تلاش در جهت خودکفایی مالی از طریق ارائه خدمات و تعرفه‌های مصوب آن و کاهش وابستگی منابع مورد نیاز سازمان و واحدها و مراکز تابعه به بودجه عمومی کشور
  - ۹- شرکت در شوراها و مجامعی که بر اساس قانون، عضویت آنها را عهده‌دار می‌باشد.
- تبصره - رئیس سازمان مجاز است بخشی از اختیارات خود را به معاونان، رؤسای مراکز و مدیران استانی تفویض کند.

ماده ۳۹- رئیس سازمان عضویت شورای عالی حفاظت محیط زیست، شورای پژوهشهای علمی کشور، شورای عالی کار، شورای مرکز توسعه صادرات ایران، شورای ساماندهی مبادی ورودی و خروجی مجاز کشور، شورای عالی نظارت اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران، شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری و شورای عالی سلامت را برعهده دارد.

تبصره - رئیس سازمان می‌تواند در صورت ضرورت از نماینده خود جهت شرکت در جلسات شوراهای مذکور در این ماده استفاده کند.

فصل چهارم - جرائم و مجازات‌ها

ماده ۴۰- موارد زیر جرم محسوب می‌شود و مرتکبان به مجازات‌های تعیین‌شده با حکم دادگاه محکوم می‌شوند:

۱- تولید کالاها و ارائه خدمات مشمول مقررات استاندارد اجباری، بدون دریافت پروانه کاربرد علامت استاندارد ایران و یا تأییدیه آن، به حبس تعزیری درجه شش یا جزای نقدی درجه سه و یا هر دو مجازات

۲- تمرکز، توزیع و فروش کالاهای مشمول مقررات استاندارد اجباری بدون علامت استاندارد ایران به حبس تعزیری درجه هفت یا جزای نقدی درجه پنج و یا هر دو مجازات

۳- تغییر مشخصات و ویژگی‌های فرآورده‌های مشمول استاندارد اجباری پس از تولید یا ساخت برای فروش یا عرضه به حبس تعزیری درجه پنج یا جزای نقدی درجه سه و یا هر دو مجازات

۴- استفاده از ظروف و وسایل بسته‌بندی دارای علامت استاندارد برای بسته‌بندی، عرضه و فروش فرآورده‌های غیراستاندارد به حبس تعزیری درجه پنج یا جزای نقدی درجه دو و یا هر دو مجازات

۵- تبلیغات غیرواقع درخصوص کالا یا خدمت به گونه‌ای که در مصرف‌کنندگان ایجاد شبهه در وجود پروانه کاربرد علامت استاندارد و یا تأیید سازمان کند به حبس تعزیری درجه شش یا جزای نقدی درجه سه و یا هر دو مجازات

۶- چاپ علامت استاندارد بدون دریافت مستندات قانونی دارا بودن پروانه کاربرد علامت استاندارد معتبر و یا تأییدیه از سازمان، به حبس تعزیری درجه هفت یا جزای نقدی درجه چهار و یا هر دو مجازات

۷- جعل و تقلب برگه‌های آزمایش، تشخیص و مشخصات فرآورده‌ها و پروانه کاربرد علامت استاندارد به حبس تعزیری درجه شش یا جزای نقدی درجه سه و یا هر دو مجازات

۸ - ممانعت از ورود کارشناسان در امر بازرسی و نمونه‌برداری از واحدهای تولیدی و خدماتی و محلهای عرضه، فروش، تمرکز، توزیع و بسته‌بندی محصولات مشمول مقررات استاندارد اجباری به حبس تعزیری درجه شش یا جزای نقدی درجه سه و یا هر دو مجازات

۹- هر نوع اظهاریه انطباق محصول یا استاندارد از طرف هر شخص حقیقی یا حقوقی که خلاف واقع باشد به حبس تعزیری درجه پنج و جزای نقدی درجه دو

ماده ۴۱- در صورتی که واحدهای تولیدی و خدماتی دارای پروانه کاربرد علامت استاندارد یا تأییدیه از سازمان، اقدام به تولید کالا یا خدمات پایین‌تر از کیفیت استاندارد نمایند، موضوع در کمیسیون ماده (۴۲) این قانون تصمیم‌گیری می‌شود.

ماده ۴۲- کمیسیونی مرکب از یکی از قضات دادگستری به انتخاب رئیس قوه قضائیه، مدیرکل استاندارد استان و نماینده سازمان حمایت تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان و نماینده اتاقهای بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی، تعاون مرکزی و اصناف ایران حسب‌مورد تشکیل و بدواً به موارد مذکور در این قانون رسیدگی می‌کند و با ملاحظه شرایط و امکانات خاطی و دفعات تخلف در صورت احراز جرم مراتب را به مرجع قضائی ذی‌صلاح ارجاع می‌کند. در غیراین‌صورت با تذکر و اخطار، اقدام به اخذ تعهد، جریمه، تعطیل واحد تولیدی یا خدماتی، جمع‌آوری محصول از سطح بازار، الزام به بهسازی و اصلاح، فروش و امحای کالا می‌نماید. تصمیمات کمیسیون ظرف مدت سی‌روز پس از ابلاغ در مراجع قضائی ذی‌صلاح قابل اعتراض خواهد بود در غیراین‌صورت تصمیمات کمیسیون قطعی محسوب می‌گردد.

ماده ۴۳- در موارد ضروری که تأخیر در اقدام موجب خسارت و زیان جانی و مالی به مردم می‌شود رئیس سازمان می‌تواند موقتاً این فرآورده‌ها را در مراکز تمرکز، توزیع و فروش کالا توقیف کند و به‌منظور جلوگیری از ادامه تولید این فرآورده‌ها، ابزار، ماشین‌آلات و وسایل تولیدی مربوط را لاک و مهر نماید.

تبصره - فرآورده‌های موضوع این ماده پس از کشف توسط بازرسان و کارشناسان سازمان، مورد بررسی قرار گرفته و قابلیت مصرف و بهسازی، اصلاح، فروش و امحای آن معین می‌شود و با رأی کمیسیون ماده (۴۲) این قانون تعیین تکلیف می‌گردد. در صورت فروش، وجوه حاصله به حساب

خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود و معادل آن به‌عنوان درآمد اختصاصی در چهارچوب قانون بودجه کل کشور به مصرف توسعه و تجهیز آزمایشگاهها می‌رسد.

ماده ۴۴- هرگاه ارتکاب یکی از جرائم و تخلفات مذکور در این قانون موجب بیماری یا آسیب جسمی، یا روحی و یا منجر به مرگ شود، مرتکب حسب نتایج حاصله با حکم دادگاه به مجازات‌های زیر محکوم می‌شود:

۱- در صورتی که مدت معالجه کمتر از دو ماه باشد مجازات مرتکب حبس تعزیری درجه شش یا جزای نقدی درجه پنج

۲- در صورتی که مدت معالجه بیش از دو ماه و کمتر از شش ماه باشد مجازات مرتکب با حداکثر مجازات بند(۱) این ماده

۳- در صورتی که مدت معالجه بیش از شش ماه باشد مجازات مرتکب حبس تعزیری درجه پنج و یا جزای نقدی درجه سه

تبصره - چنانچه عدم اجرای مقررات این قانون موجب نقص عضو و یا فوت کسی شود، به جرم مرتکب مطابق احکام قانون مجازات اسلامی رسیدگی می‌شود.

ماده ۴۵- چنانچه مصرف‌کننده از غیراستاندارد بودن کالا یا خدمت متحمل خسارت و ضرری شده باشد، عرضه‌کننده یا تولیدکننده و یا ارائه‌دهنده خدمت براساس ماده(۱۸) قانون حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان مصوب ۱۵/۷/۱۳۸۸ علاوه بر جبران خسارت شاکی به مجازات مذکور در ماده یادشده محکوم می‌شود.

ماده ۴۶- هر شخص حقیقی و حقوقی که به نحوی به امور تولید، تجارت و ارائه خدمات و داد و ستد اشتغال دارد، چنانچه دارای اوزان و مقیاس‌ها و وسایل سنجش تقلبی یا غیرقانونی باشد و یا با اوزان و مقیاس‌های تقلبی و غیرقانونی داد و ستد کند علاوه بر رد معادل اموالی که با تقلب کسب کرده است با حکم دادگاه به حبس تعزیری درجه شش و یا جزای نقدی درجه سه یا هر دو مجازات محکوم و وسایل سنجش مذکور به نفع سازمان ضبط می‌شود.

ماده ۴۷- دارا بودن نشان استاندارد و یا هرگونه تأییدیه استاندارد کالا یا خدمات از سازمان موجب سلب مسؤولیت مستمر تولیدکننده یا ارائه‌دهنده خدمت جهت حفظ و ارتقای سطح استاندارد کالا و خدمات آنها نمی‌شود.

ماده ۴۸- مأموران نیروی انتظامی در کلیه مراحل اجرای این قانون مکلف به همکاری با بازرسان و کارشناسان سازمان خواهند بود.

ماده ۴۹- سازمان مکلف است از طریق بازرسان خود، فعالیت کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی تأیید صلاحیت‌شده را نظارت و بازرسی کند و در صورت مشاهده جرم یا تخلف مراتب را حسب مورد به محاکم یا کمیسیون ماده (۴۲) این قانون ارجاع نماید. دستورالعمل اجرای این ماده به پیشنهاد سازمان به تصویب شورای عالی استاندارد می‌رسد.

ماده ۵۰- قوه قضائیه می‌تواند شعب تخصصی دادسرا و دادگاه را به منظور رسیدگی به جرائم موضوع این قانون با درخواست سازمان اختصاص دهد.

ماده ۵۱- جرائم این قانون از جرائم عمومی و غیرقابل گذشت محسوب می‌شود.

ماده ۵۲- هرگاه در سایر قوانین، برای تخلفات مذکور در این قانون مجازات شدیدتری مقرر شده باشد، مرتکب به مجازات اشد محکوم می‌شود.

ماده ۵۳- چنانچه هریک از کارکنان سازمان در اجرای وظایف محوله مندرج در این قانون مرتکب هرگونه تخلف، جرم و یا تبانی شود حسب مورد جهت رسیدگی و اقدام لازم به کمیسیون ماده (۴۲) این قانون ارجاع می‌شود. این موضوع موجب سلب بررسی دیگر تخلفها در محاکم صالحه و قوانین موضوعه نمی‌باشد.

فصل پنجم - منابع مالی و بودجه

ماده ۵۴ - سازمان دارای استقلال حقوقی، مالی و اداری می‌باشد و اداره امور آن براساس مفاد این قانون و سایر قوانین و مقررات مربوطه انجام می‌شود.

ماده ۵۵ - منابع مالی سازمان به شرح زیر تعیین و تأمین می‌گردد:

۱- منابع ناشی از انواع کارمزد دریافتی بابت امور استانداردسازی شامل صدور یا تمدید کلیه پروانه‌ها، گواهینامه‌ها و تأییدیه‌های مربوط به ارزیابی، انطباق، تأیید صلاحیت، اوزان و مقیاس‌ها منطبق با تعرفه مصوب شورای عالی استاندارد که ارقام آن همه‌ساله در بودجه سالانه کشور درج و طی موافقتنامه متبادله در اختیار سازمان قرار می‌گیرد.

۲- اعتباراتی که همه‌ساله به صورت کمک و همچنین طی ردیفهای مربوطه در بودجه سالانه کشور منظور می‌شود.

۳- هدایا و کمکهای اشخاص حقیقی و حقوقی از سوی اشخاص غیرذی‌نفع

۴- درآمدهای حاصل از فروش باقیمانده نمونه‌های کالا

ماده ۵۶ - بودجه سازمان با پیشنهاد رئیس سازمان توسط سازمان برنامه و بودجه کشور در بودجه سنواتی درج می‌گردد و به تصویب هیأت وزیران و مجلس شورای اسلامی می‌رسد.

فصل ششم - سایر مقررات

ماده ۵۷ - در صورتی که مأموران استاندارد حین کنترل‌های قانونی به کالاهای وارداتی غیرمجاز (قاچاق) برخورد نمایند، موظفند ضمن تنظیم صورتجلسه، مراتب را حسب مورد به دستگاههای ذی‌ربط گزارش و مأموران دستگاه مربوطه مکلفند بلافاصله در محل حاضر و اعمال قانون نمایند.

ماده ۵۸ - با تصویب این قانون کلیه اموال منقول و غیرمنقول، تجهیزات، دارایی‌ها، تعهدات، نیروی انسانی، مطالبات و امکانات و واحدهای وابسته به مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران از جمله پژوهشگاه استاندارد به سازمان منتقل می‌شود.

ماده ۵۹ - از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون و آیین‌نامه اجرائی آن، قانون راجع به اجازه تأسیس مؤسسه استاندارد ایران مصوب ۱۷/۳/۱۳۳۹ و اصلاحات و الحاقات بعدی آن، اساسنامه مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران مصوب ۹/۴/۱۳۴۴ و لایحه قانونی راجع به اصلاح بند(الف) ماده(۱۰) اساسنامه مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران مصوب ۲۵/۴/۱۳۵۹ شورای انقلاب و قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران مصوب ۲۵/۱۱/۱۳۷۱ و اصلاحات بعدی آن نسخ می‌شود.

ماده ۶۰ - آیین‌نامه اجرائی این قانون ظرف مدت سه ماه از تاریخ تصویب آن به پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

قانون فوق مشتمل بر شصت ماده و سی و سه تبصره در جلسه علنی روز سه‌شنبه مورخ ۱۱/۷/۱۳۹۶ مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۴/۹/۱۳۹۶ از سوی مجمع تشخیص مصلحت نظام با تأیید تبصره (۱) بند (۱) ماده (۷) موافق با مصلحت نظام تشخیص داده شد.

منابع و ماخذ

ردیف	منبع
۱	آیین نامه تأیید صلاحیت علمی و فنی مدیران کنترل کیفیت مصوب ۱۳۹۵
۲	اس، آراء، ادبا-مهین آذز، آرشیلا قریب پور شهریاری-چرا حلقه های کیفیت- مرکز آموزش و تحقیقات صنعتی ایران - سال ۱۳۷۹
۳	استاندارد ملی شماره ۵
۴	جوزف.م. جوران، بلانتون گادفری- سید سعید مهدوی، فرزین انتصاریان- هندبوک جوران- ویرایش پنجم- کتاب راهنمای مرجع کیفیت- انتشارات کیفیت و مدیریت سال ۱۳۸۵
۵	قانون تأسیس مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران مصوب ۱۳۴۹
۶	قانون تقویت و توسعه استاندارد مصوب ۱۳۹۶
۷	مجموعه قوانین ومقررات استاندارد همراه با یادداشت های توضیحی- انتشارات فرمنش- سال ۱۳۹۰
۸	ISO/IEC GUIDE ۲ :۲۰۰۴